

7) บทสรุปและข้อเสนอ : เชียงใหม่ อดีต - ปัจจุบันและอนาคตของการศึกษา

ในสมัยโบราณเริ่มแรกของการก่อตั้งรัฐ เชียงใหม่และล้านนา การจัดการศึกษาของเชียงใหม่ก็ไม่แตกต่างไปจากสมัยกรีกโบราณมากนัก นั่นคือ การจัดการศึกษาขึ้นมากเพื่อประโยชน์ของรัฐหรือประโยชน์ของชนชั้นปกครองนั่นเอง รัฐใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐล้านนา โดยอาศัยสถาบันสงฆ์เป็นกลไกสำคัญในการปลูกฝังให้ราษฎรชาวล้านนายอมรับเอาแนวคิดและความเชื่อที่แฝงอยู่ในพุทธศาสนาว่ากษัตริย์เป็นธรรมราชา กษัตริย์เป็นผู้บำเพ็ญเพียรบารมีมาแต่อดีตชาติ กษัตริย์มีหน้าที่ในการปกครองรัฐ และราษฎรให้อยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งแนวคิดเหล่านี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นอำนาจการปกครองรัฐเป็นของชนชั้นกษัตริย์เท่านั้นถือว่าเป็นสิทธิธรรมอันชอบธรรม และเน้นความชอบธรรมในการขึ้นครองราชย์ รูปธรรมแห่งการปฏิบัติเหล่านี้ได้ปรากฏอย่างชัดเจนในสมัยของพระเจ้าติโลกราช กล่าวสำหรับสถาบันสงฆ์ในสังคมล้านนาขณะนั้นเป็นที่ยอมรับและยกย่องของกษัตริย์หรือเจ้านาย ตลอดจนมาจนถึงชนชั้นไพร่เมืองทั้งนี้เพราะพระสงฆ์เป็นผู้มีความรู้กว้างขวางและเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านได้ดี ประกอบกับความบริสุทธิ์ที่ชาวบ้านเลื่อมใสศรัทธาว่าเป็นผู้อยู่ในศีลกินในธรรม คำแนะนำสั่งสอนของท่านจึงมีค่าสูง ควรแก่การเคารพนับถือเชื่อฟังเป็นอย่างยิ่ง พระสงฆ์จึงกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในอันที่จะเชื่อมสัมพันธ์ และร้อยรัดให้กลุ่มคนในสังคมให้สำนึกถึงบทบาท และฐานะของตนที่แตกต่างกันออกไป บทบาทของวัดและพระสงฆ์จึงเป็นการช่วยส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมได้เป็นอย่างดี จึงไม่เป็นการแปลกแต่อย่างใดที่การศึกษาในสมัยนี้ถึงแม้ไม่มีการจัดให้เป็นระบบ และมีหลักสูตรที่แน่นอน แต่ต่อมการรัฐก็ยอมรับมากขึ้น ไปสู่ราษฎร ได้ง่ายกว่าดำเนินการโดยวิธีอื่น

ในยุคสมัยต่อมา คือ การปฏิรูปการศึกษาของรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก็เป็นการจัดการศึกษาเพื่อขยายอุดมการณ์ของรัฐเช่นกัน นั่นก็คือ เป็นการสร้างพระบารมีเดชานุภาพพระราชอำนาจและสิทธิอันชอบธรรม ในการปกครองรัฐไทยภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมเป็นรัฐแห่งชาติหรือรัฐสมัยใหม่ (Nation state) ดังนั้น รัฐบาลกรุงเทพฯ จึงต้องเร่งดำเนินการสร้างเอกภาพให้เกิดขึ้นแก่ราษฎรให้มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยอมรับอำนาจของพระมหากษัตริย์จากส่วนกลาง ดังนั้นอุดมการณ์รัฐจึงได้ผ่านระบบการศึกษาไปสู่ราษฎรทั้งในกรุงและหัวเมืองต่าง ๆ การจัดการศึกษาที่เน้นอุดมการณ์รัฐนี้ได้กระทบต่อหัวเมืองต่าง ๆ รวมทั้งเชียงใหม่ และล้านนาในด้านการเมือง การปกครองด้วย

การศึกษาในช่วงต่อมาของสังคมไทย และเชียงใหม่ที่น่าสนใจคือ การศึกษาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ที่นำประเทศเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม และทุนนิยม นับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2504 เป็นต้นมา ได้ก่อให้เกิดผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงมากมาย ซึ่งในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา จากรายงานการประเมินสภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ และการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษา แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างของระบบการศึกษาของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อน ๆ การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา มัธยมศึกษา ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ (ทั้งในระบบและนอกระบบ) และอุดมศึกษา ได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ อย่างไรก็ตามถ้าหากเราจะพิจารณาในแง่ความเป็นจริงแล้ว การขยายตัวของการศึกษาดังกล่าว จะเป็นไปในด้านปริมาณมากกว่าด้านคุณภาพ ถึงแม้ว่านักเรียนในระดับต่าง ๆ มีโอกาสเข้ารับการศึกษารูปแบบในระบบการศึกษามากขึ้นก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของการให้บริการของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐบาลหรือภาคเอกชนยังไม่มีคุณภาพสูงเท่าที่ควร ปัญหาที่เกี่ยวกับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของสังคมไทย เกิดจากเงื่อนไขและข้อจำกัดของโครงสร้างทางสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นที่กรุงเทพฯ หรือเชียงใหม่ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับระบบของการเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางที่เริ่มแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ตราบจนที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งต่อไปนี้จะพยายามสรุปเชิงแนวความคิดเพื่อจะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างทางการเมือง และทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ ของสังคมไทย โดยแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ออกมาได้ ดังนี้

ประเด็นแรก ระบบการเมืองการปกครองที่รวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลางมาโดยตลอดนั้น มีผลทำให้การจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับก่อนการประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่ผูกขาดโดยกลไกของรัฐ รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจภาคเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ชุมชนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ คือ ตำบล อำเภอ และจังหวัด ไม่ค่อยมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของตนเอง ภายใต้สถานการณ์และขอบเขตเงื่อนไขดังกล่าว รัฐบาลซึ่งมีงบประมาณที่จำกัดอยู่แล้ว จึงจำเป็นต้องเฉลี่ย และกระจายทรัพยากรออกไปยังภูมิภาค และท้องถิ่นต่าง ๆ ตรงจุดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันเกี่ยวกับอำนาจการต่อรองทางการเมืองในการกระจายทรัพยากรในการจัดการศึกษาในสังคมอย่างชัดเจน ในระดับก่อนประถมศึกษานั้น สำหรับจังหวัดเชียงใหม่จะเห็นว่า

ลูกหลานของประชาชนที่อยู่ในชนบท และท้องถิ่นทุรกันดาร ไม่มีโอกาสเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล
เด็กเล็ก เพื่อเตรียมตัวเตรียมความพร้อมเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ในขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครองของ
เด็กในเมืองเชียงใหม่และท้องถิ่นที่เจริญแล้วมีโอกาสได้รับบริการการศึกษาในระดับนี้จากโรงเรียน
ของรัฐ และโรงเรียนอนุบาลของเอกชนที่มีระดับมากกว่า ในขณะที่เดียวกันเมื่อเปรียบเทียบกับเด็ก
เล็กในกรุงเทพฯ มีโอกาสเข้าเรียนชั้นอนุบาลที่มีมาตรฐาน และคุณภาพในการให้บริการการศึกษา
ดีกว่าโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ และหัวเมืองอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษา ก็เช่นเดียวกัน นักเรียนในเมืองที่พ่อแม่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่าย่อมมี
โอกาสได้รับการบริการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพมากกว่าพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน
ที่อยู่ตามอำเภอรอบนอก โครงสร้างของความเหลื่อมล้ำต่ำสูงทางการศึกษายังปรากฏให้เห็น
ชัดเจนยิ่งขึ้นในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน
เชียงใหม่ซึ่งมีภูมิลำเนาของผู้ปกครองที่มีอาชีพทางการเกษตรและกรรมกรมีโอกาสดำเนินการ
มหาวิทยาลัยต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ผู้ปกครองมีภูมิลำเนาอาชีพราชการ พ่อค้า นักธุรกิจ
ที่มีถิ่นที่อยู่ในที่เจริญในเมืองหรือท้องถิ่นที่เจริญแล้วของจังหวัดเชียงใหม่

ประเด็นที่สอง การกระจายรายได้และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจภายใต้โครงสร้าง
ทางเศรษฐกิจ ของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม หรือเสรีนิยมที่รวมศูนย์อยู่ในปัจจุบันก่อให้เกิดความไม่
เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ประชาชนในเขตกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของ
ประเทศมีโอกาสส่งบุตรหลานของตนเองเข้าสถานศึกษาที่มีคุณภาพกว่าประชาชนในภูมิภาคอื่น ๆ
ในขณะที่เดียวกันประชาชนชาวเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเอกชนของภาคเหนือย่อมมีโอกาสดำเนินการ
ตนเองเข้าเรียนในสถานศึกษาดีกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเหนือและต่างอำเภอรอบนอก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งประชาชนในชนบทที่มีฐานะยากจนในอำเภอต่างๆ มีโอกาสดำเนินการส่งลูกหลานเข้าเรียนในสถาบัน
การศึกษาระดับสูงน้อยมาก

ประเด็นที่สาม กลไกของรัฐหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของรัฐเอง
มีแนวโน้มและมีความลำเอียงที่จะยังคงโครงสร้างของระบบการศึกษาที่เหลื่อมล้ำให้ดำรงอยู่ต่อไป
เครื่องชี้ให้เห็นความลำเอียงที่ว่าเป็นก็คือ การจัดสรรงบประมาณและกลไกบริหารการศึกษาในช่วง
ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3, 4 การจัดการศึกษาภาคบังคับ และมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับงบประมาณ
น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับความจำเป็นของการขยายและการพัฒนาการศึกษาระดับนี้ โรงเรียน
มัธยมศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจะอยู่ในเขตเมืองเชียงใหม่หรือในถิ่นที่เจริญแล้ว ในขณะที่เดียวกัน

การขยายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในกรุงเทพฯ เชียงใหม่ และส่วนภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชนชั้นกลางของสังคม ทำให้งบประมาณ และทรัพยากรที่ใช้ลงทุนเพื่อการศึกษาภาคบังคับ และมัธยมศึกษาตอนต้นต้องถูกแย่งชิง ไปในการสร้างส่วนเกินของสังคม ในด้านกลไกการบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกัน การบริหารการศึกษายังยึดกับระบบของการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ท้องถิ่นและชุมชนไม่ค่อยมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ของการจัดการศึกษา เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองแต่อย่างใดเลย รวมไปถึงการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่นของตนเองด้วย

ประเด็นที่สี่ นโยบายที่รัฐบาลส่งเสริม และสนับสนุนให้ภาคเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ไม่ค่อยได้ผลตามเป้าหมายเท่าที่ควร ผู้ประกอบการในภาคเอกชนเลือกลงทุนจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายหวังผลกำไรเป็นอันดับแรก การขยายตัวของระดับการศึกษาที่ก่อให้เกิดกำไรได้น้อย เช่น ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเอกชนจึงเกิดขึ้นน้อย และการควบคุมด้านคุณภาพการศึกษายัง ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเกิดขึ้น นอกจากนั้นในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 - 4 นโยบายการขยายมัธยมศึกษาในเขตตัวเมืองเชียงใหม่ ของรัฐบาลมีผลทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาของเอกชนต้องล้มเลิกกิจการไปเป็นจำนวนหลายโรงเรียนด้วยกันทั้งในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ และต่างอำเภอ เช่น อำเภอสารภี เป็นต้น ในแนวทางที่ควรจะเป็นรัฐบาลน่าจะมึนโยบายขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาออกไปในพื้นที่ชนบทและท้องถิ่นทุรกันดารมากกว่า ถึงแม้ว่าในระยะหลัง ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จะมีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่เกิดขึ้น 78 โรงเรียน และมีนักเรียนเป็นจำนวน 3,000 คนเศษในปีการศึกษา 2535 โรงเรียนเหล่านี้กระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ หากจะมองในเชิงปริมาณแล้วเป็นที่น่ายินดีและน่าพอใจ สำหรับเรื่องคุณภาพ ยังเป็นสิ่งที่น่าจะติดตามตรวจสอบและประเมินผลกันต่อไป

ประการสุดท้าย การขยายตัวของระบบการศึกษาในช่วงที่ผ่านมา มีจุดมุ่งหมายที่จะตอบสนองต่อแรงกดดันทางการเมืองมากกว่าความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้วยเหตุนี้เองการขยายตัวของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ในหัวเมืองไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยเปิด มหาวิทยาลัยเอกชน สถาบันการฝึกหัดครู สถาบันเทคโนโลยี จึง

เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งก็มีนักเรียนนักศึกษาจำนวนหนึ่งจากครอบครัวของคนชั้นกลางและชั้นสูงเท่านั้นที่มีโอกาสทางการศึกษา ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น แต่การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการขยายตัวที่ต่ำมาก (ยกเว้นโรงเรียนขยายโอกาสของ สปช.) ทั้ง ๆ ที่เป็นการศึกษาเพื่อยกระดับคนส่วนใหญ่ในสังคม ส่วนการขยายตัวของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีปริมาณเกินกว่าร้อยละ 90 ก็มุ่งในด้านปริมาณมากกว่าที่จะพัฒนาและปรับปรุงด้านคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัสดุครู การขาดแคลนครูบางสาขา สื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษาและรวมไปถึงการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรยังมีความแตกต่างกันมากระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองเชียงใหม่กับโรงเรียนในชนบทต่างอำเภอ

โดยสรุปแล้ว โครงสร้างสังคมซึ่งครอบคลุมอยู่ภายใต้บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทยและจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มคน สังคมและชุมชนที่มีสถานภาพทางการเมือง และเศรษฐกิจที่ได้เปรียบย่อมมีอำนาจในการต่อรอง และกำหนดโอกาสทางการศึกษาได้ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ได้มากกว่ากลุ่มผู้ด้อยและสังคมผู้ที่มีสถานภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ด้อยกว่า โอกาสทางการศึกษาจึงเป็นผลจากการจัดระเบียบของโครงสร้าง และความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเหตุบังเอิญทางสังคม ซึ่งผู้ที่อยู่ในฐานะได้เปรียบ และมีความสามารถแสวงหาผลประโยชน์ในสังคมได้มากกว่าคนอื่น ๆ ที่เสียเปรียบน่าจะยอมรับในสังจธรรมข้อนี้ของสังคม โดยเฉพาะชนชั้นผู้ปกครองในฐานะผู้พิทักษ์รักษาความเป็นธรรมในสังคมน่าจะตระหนักและเรียนรู้ความเป็นจริงในสังจธรรมเหล่านั้นไว้ โนมนอลานิกที่พร้อมจะแก้ไขความอยุติธรรมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับข้อเสนอในการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์นั้น จากสภาพปัจจุบันของปัญหาการศึกษาที่กล่าวไปแล้ว พร้อมกับการคาดหวังและคาดการณ์สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต รวมทั้งบทบาทและหน้าที่ของระบบการศึกษาที่พร้อมจะเอื้อให้การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไปในทิศทางที่มุ่งหวังนั้น จึงขอเสนออนาคตของการศึกษาที่ควรจะเป็นไว้ดังนี้

1. เร่งรัดให้การศึกษาแก่ประชากรในชนบททุกรูปแบบ ไม่เฉพาะแต่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น แต่ควรจัดให้กับชนบทไทยทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ตลอดจนสามารถรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทรัพยากรที่มีคุณค่าในสังคม รวมทั้งการระดมเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยฟื้นฟูศักยภาพของชุมชนของเชียงใหม่เอง

2. ควรเร่งขยายบริการการศึกษาให้แก่กลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่มีอยู่มากมายในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่จบชั้นประถมศึกษาแล้ว ไม่ได้เรียนต่อ กลุ่มผู้พิการในสังคมในลักษณะต่าง ๆ

3. มีการจัดสรรทรัพยากร และงบประมาณอุดหนุนการศึกษาทุกระดับอย่างมีความเป็นธรรม โดยเฉพาะประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทของประเทศไทยทุกหนทุกแห่งที่มีการศึกษา เพียงประถมศึกษา ควรได้รับการอุดหนุนงบประมาณเป็นการเร่งด่วน มากกว่าที่รัฐจะทุ่มให้กับการอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

4. มีการกระจายอำนาจการบริหาร และจัดการศึกษาอย่างเต็มที่มากกว่าที่จะมีการกระจายเพียงครั้ง ๆ กลาง ๆ อย่างในปัจจุบัน นั่นคือ ยึดเอาตามข้อเสนอแนะของการปฏิรูปการศึกษาและแนวนโยบายในแผนการศึกษา พ.ศ.2520 ที่จะให้มีเอกภาพในนโยบายการบริหารการศึกษา ซึ่งหมายถึง ให้การบริหารการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทอยู่ภายใต้หน่วยงานอันเดียวกัน

5. เร่งรัด และรณรงค์ให้มีการเปลี่ยนแนวคิดการจัดการศึกษาจากการที่รัฐมีอำนาจเด็ดขาดแต่ผู้เดียว โดยให้ประชาชนชาวเชียงใหม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งให้ชัดเจนลงไปก็หมายถึง "คืนการศึกษาให้ประชาชน" นั่นเอง รัฐต้องเปิดใจให้กว้าง โดยให้ประชาชนแต่ละชุมชนมีส่วนกำหนดทิศทางและร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้งในแง่ของการจัดทำหลักสูตรและจัดทำงบประมาณ รัฐไม่ควรเอาการศึกษา ไปผูกติดกับระบบราชการมากนัก ประเด็นนี้จึงขึ้นอยู่กับรัฐว่าจะมีความจริงใจมากน้อยแค่ไหนในแนวคิด และแนวปฏิบัติต่อระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาชนบทของจังหวัดเชียงใหม่อย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตาม ในท้ายที่สุดของบทความนี้ ผู้เขียนมีความคาดหวังว่า น่าจะมีการศึกษาค้นคว้าหาทิศทางของการจัดการศึกษาของเชียงใหม่ และท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อเตรียมรับกับความส่อคล่องกระส่ำโลกาภิวัตน์ (Globalization) ยุคโลกไร้พรมแดนของข่าวสารข้อมูลหรือยุคแห่งคลื่นลูกที่สาม (The Third Wave) ที่กำลังเดินทางแผ่ขยายไปทั่วโลก นั่นคือ การศึกษาที่มุ่งให้คนเชียงใหม่มีอิทธิพลในการที่จะสร้างสังคมและวัฒนธรรมให้เหมาะสมสำหรับเชียงใหม่ในอนาคต.

เชิงอรรถ

- 1) ศิริชัย นฤมิตรเรขการ. **เชียงใหม่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง**. โรงพิมพ์เมืองเชียงใหม่, 2537, หน้า 2.
 - 2) คล้าย ดีนาร์. **สังคมและวัฒนธรรมล้านนาไทย**. โรงพิมพ์สยามการพิมพ์, 2513, หน้า 4.
 - 3) เอกวิทย์ ณ ถลาง, **ศึกษาศาสตร์สาร**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ตุลาคม 2531-กันยายน 2532, หน้า 87.
 - 4) เจ้าคุณวราชมณี (ประยูทธ บัณฑิต). **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530, หน้า 18.
 - 5) อุทัย ดุลยเกษม. "การจัดการศึกษาของไทยในสามทศวรรษที่ผ่านมา (2503-2530)" ใน พุทธศาสนากับการศึกษาไทย หน้า 3-34 พระคณู เมธงกูโร, บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2531.
 - 6) นิโคลัส เบนเนต เป็นชาวอังกฤษที่ศึกษามาทางด้านเศรษฐศาสตร์ แต่มีความสนใจด้านการศึกษามาก โดยเฉพาะการศึกษาในประเทศด้อยพัฒนา เขาทำงานฝ่ายการศึกษาขององค์การยูเนสโก มีโอกาสคลุกคลีและเข้าใจถึงปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศด้อยพัฒนาเกือบทั่วโลก ทั้งในละตินอเมริกา อาฟริกา และเอเชีย เคยประจำทำงานที่ปรึกษาฝ่ายการศึกษาขององค์การยูเนสโกประจำประเทศไทยอยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการ ช่วง พ.ศ.2517 - พ.ศ.2520 เขามีความเห็นที่เห็นว่า ระบบการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมและมีหน้าที่ในการสนองตอบความต้องการที่สังคมคาดหวังและในขณะเดียวกันเงื่อนไขและเหตุปัจจัยในสังคมก็เป็นตัวกำหนดรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษา ดังนั้นเขาจึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งในการที่ประเทศกำลังพัฒนาจะใช้รูปแบบในการจัดการศึกษาเหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งความพยายามที่จะจัดการศึกษาในรูปแบบเดียวกัน สำหรับคนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันด้วย
- นิโคลัส เบนเนต, การศึกษาในประเทศด้อยพัฒนา แปลโดย อรรถพร พงษ์วาท
กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์ไคลด์ไทย, 2518, หน้า 51 - 53.

- 7) โปรดดู โกวิท ภัยงันนั. "โครงสร้างสังคมและโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย :
อุดมคติและความเป็นจริงในบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของการศึกษา
ไทย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531, หน้า 166-206.
- 8) ส.ศิริรักษ์, อนาคตของไทยในสายตา ส.ศิริรักษ์, โรงพิมพ์สงรุ่งการพิมพ์ กรุงเทพฯ,
2522, หน้า 110-112.
- 9) เล่มเดียวกัน. หน้า 112.
- 10) ชนิดา รักพลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2525, หน้า 132.
- 11) โปรดดูรายละเอียด ใน โกวิท ภัยงันนั อ้างแล้ว, หน้า 172 - 176.
- 12) โปรดดูรายละเอียด ใน อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, การวิเคราะห์สังคมเชียงใหม่สมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้นตามต้นฉบับใบลานภาคเหนือ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2520, หน้า 181 - 224.
- 13) ถิ่น รัตติกนก, "การศึกษาในลัทธิไทยสมัยโบราณ" ในเอกสารสัมมนาประวัติศาสตร์และ
โบราณคดีลัทธิไทย ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
(เอกสารอัดสำเนา) หน้า 53-55.
14. ไชยมก อุตยาวลี, "บทบาทคณะสงฆ์ในการจัดการศึกษา ในลัทธิช่วงสมัยรัชกาลที่ 5".
ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2533 - มีนาคม
2534, หน้า 137.
- 15) แมน พงศ์อุดม และประสิทธิ์ พงศ์อุดม, งานธรรมทูตด้านการศึกษาในลัทธิ. อ้างใน
ลัทธิกับการศึกษาแบบใหม่, โรงพิมพ์นกนก, 2527, หน้า 112-113.

- 16) แม้น พงศ์อุดมและประสิทธิ์ พงศ์อุดม, เล่มเดียวกัน, หน้า 113.
- 17) วุฒิชัย มุลศิลป์, การปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ 5, สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ, 2516, หน้า 23-66.
- 18) วุฒิชัย มุลศิลป์, การปฏิรูปการศึกษามัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึง พ.ศ.2475, ใน 200 ปีของการศึกษาไทย, หน้า 43.
- 19) มงคล เอี่ยมล้ำวงศ์, ถิ่นนากับการศึกษาแบบใหม่ : แอบมองในฐานะที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา, หนังสืออนุสรณ์ครบรอบ 60 ปี วิทยาลัยครูเชียงใหม่, 2527, หน้า 146.
- 20) สรัสวดี อ๋องสกุล, การปฏิรูปการศึกษาในล้านนา: การสร้างเอกภาพแห่งชาติ (พ.ศ.2446-2475), ศึกษาสารสาส์น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตุลาคม-กันยายน 2525, หน้า 29-48.
- 21) ธเนศ เจริญเมือง, เชียงใหม่ในกระแสความเปลี่ยนแปลง, โรงพิมพ์อิงเมืองเชียงใหม่, 2537, หน้า 138.
- 22) โปรดดูรายละเอียดใน สรัสวดี ประยูรเสถียร, การปฏิรูปการปกครองในเขตลพพัย (พ.ศ.2436-2476), ปริณิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2523.
- 23) สมโชติ อ๋องสกุล, "การศึกษากับชนบทไทย: หนึ่งศตวรรษแห่งการจัดการศึกษาของรัฐ" ใน ศึกษาสารสาส์น, คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ตุลาคม 2532- มีนาคม 2533, หน้า 5.
- 24) โปรดดู ไพยม วรรณศิริ, "จากสภาการศึกษาแห่งชาติถึงคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ: สถานภาพและพัฒนาการ," วารสารการศึกษาแห่งชาติ, 13,3 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2522), หน้า 9-44.

- 25) โปรดดูรายละเอียด ใน สมชัย วุฒิปรีชา, สภาพการศึกษาปัจจุบันของประเทศไทย, วารสาร
สภาการศึกษาแห่งชาติ 3, 10 พฤษภาคม 2512, หน้า 25 - 36.
- 26) เสน่ห์ จามริก, การเมืองกับการศึกษาของไทย, กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์
ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2525, หน้า
15.
- 27) สมโชติ อ๋องสกุล, "การศึกษาในหนึ่งร้อยปีระบอบราชการไทย และทกลีปประชาชนไทย:
หนึ่งศตวรรษของการศึกษาไทยในวัฒนธรรมทางการเมืองสองกระแส" ในสังคมศาสตร์
ปริทัศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2535, หน้า 62.
- 28) เอกกมล สายจันทร์, อิทธิพลทางการเมืองที่มีต่อการศึกษาของไทย : นโยบายและการจัด
การศึกษา, หน้า 18.
- 29) สมโชติ อ๋องสกุล, อ้างแล้ว, หน้า 67.
- 30) คำพันธ์ อัครเนตร, "อีสานกับความเสียเปรียบทางการศึกษา" ศึกษาสาร, คณะ
ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ตุลาคม 2532 - มีนาคม 2533, หน้า 35.
- 31) พนม พงษ์ไพบูลย์, "สภาพปัจจุบันและอนาคตของการศึกษาไทย" ศึกษาสาร, คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตุลาคม 2522 - มีนาคม 2533, หน้า 16.
- 32) โปรดดูเพิ่มเติมใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี,
รายงานการประเมินสภาพการศึกษาและประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ 5 (2525-2529): ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา, 2527, หน้า 78.
- 33) กิตติพงษ์ พุกสวัสดิ์, "แนวทางการบริหารโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่" การค้นคว้าแบบอิสระ, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537, หน้า 26.

- 34) เอกกมล สายจันทร์, "การเมืองกับการศึกษา" ในบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของการศึกษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531, หน้า 111-112.
- 35) มนต์รี มีลำไย, "การศึกษาเอกชน", วารสารการศึกษาแห่งชาติ, มิถุนายน - กรกฎาคม 2525, หน้า 9-18.
- 36) สุมิตร คุณากร, หลักสูตรการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2523 หน้า 122.
- 37) กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง 2533). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2533 หน้า 5.
- 38) เล่มเดียวกัน หน้า 7.
- 39) เล่มเดียวกัน หน้า 29 - 35.
- 40) กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น, ม.ป.ท.,ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา) หน้า 2.
- 41) กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย, ม.ป.ท.,ม.ป.ป., หน้า 5.
- 42) เล่มเดียวกัน, หน้า 8.
- 43) เล่มเดียวกัน, หน้า 34, 40, 46, 47 และ 49.
- 44) เจริญ ไวรวัจนกุล, การศึกษา, สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, กรุงเทพมหานคร, 2532 หน้า 73

ภาคผนวก

ตาราง 1. อัตราส่วนนักเรียน : ห้องและอัตราส่วนนักเรียน : โรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่
จำแนกเป็นอำเภอและระดับการศึกษา

อำเภอ	ระดับการศึกษา	จำนวน นักเรียน	จำนวน โรงเรียน	นร:ร.ร.	จำนวน ห้องเรียน	นร:ห้อง
เมือง	ก่อนประถมศึกษา	13,340	103	709:1	441	30
	ประถมศึกษา	31,519			842	37
	มัธยมศึกษาตอนต้น	19,626			453	43
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	8,508			199	43
	รวม	72,993			1,935	38:1
สารภี	ก่อนประถมศึกษา	1,671	44	192:1	96	17
	ประถมศึกษา	4,498			265	17
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,913			51	38
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	363			10	36
	รวม	8,445			422	20:1
แม่ริม	ก่อนประถมศึกษา	1,425	52	233:1	85	17
	ประถมศึกษา	5,763			334	17
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3,468			95	37
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,439			35	41
	รวม	12,095			549	22:1
สะเมิง	ก่อนประถมศึกษา	870	33	139:1	59	15
	ประถมศึกษา	2,875			178	16
	มัธยมศึกษาตอนต้น	674			26	26
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	165			5	33
	รวม	4,584			268	17:1

อำเภอ	ระดับการศึกษา	จำนวน นักเรียน	จำนวน โรงเรียน	นร:ร.ร.	จำนวน ห้องเรียน	นร:ห้อง
แม่แตง	ก่อนประถมศึกษา	1,891			110	17
	ประถมศึกษา	6,479			442	15
	มัธยมศึกษาตอนต้น	2,429			68	36
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	733			24	31
	รวม	11,532	79	146:1	644	18:1
เชียงดาว	ก่อนประถมศึกษา	2,429			114	21
	ประถมศึกษา	8,061			390	21
	มัธยมศึกษาตอนต้น	2,321			72	32
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	534			13	41
	รวม	13,345	57	234:1	589	23:1
เวียงแหง	ก่อนประถมศึกษา	450			26	17
	ประถมศึกษา	2,069			94	22
	มัธยมศึกษาตอนต้น	421			14	30
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	84			3	28
	รวม	3,024	14	216:1	137	22:1
ไชยปราการ	ก่อนประถมศึกษา	985			50	20
	ประถมศึกษา	3,352			169	20
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,565			49	32
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	465			13	36
	รวม	6,167	28	220:1	281	22:1

อำเภอ	ระดับการศึกษา	จำนวน นักเรียน	จำนวน โรงเรียน	นร:ร.ร.	จำนวน ห้องเรียน	นร:ห้อง
ฮอด	ก่อนประถมศึกษา	1,596	40	183:1	85	19
	ประถมศึกษา	4,575			269	17
	มัธยมศึกษาตอนต้น	928			31	30
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	216			7	31
	รวม	7,315			392	19:1
ฝาง	ก่อนประถมศึกษา	4,502	62	318:1	142	32
	ประถมศึกษา	10,497			477	22
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3,591			114	32
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,124			28	40
	รวม	19,714			761	26:1
แม่สาย	ก่อนประถมศึกษา	1,708	47	203:1	96	18
	ประถมศึกษา	6,309			343	18
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,250			39	32
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	266			9	30
	รวม	9,533			487	20:1
พร้าว	ก่อนประถมศึกษา	1,500	55	142:1	103	15
	ประถมศึกษา	4,521			313	14
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,428			47	30
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	340			9	38
	รวม	7,789			472	17:1

อำเภอ	ระดับการศึกษา	จำนวน นักเรียน	จำนวน โรงเรียน	นร:ร.ร.	จำนวน ห้องเรียน	นร:ห้อง
สันทราย	ก่อนประถมศึกษา	1,882			120	16
	ประถมศึกษา	4,359			307	14
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,630			49	33
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	464			14	33
	รวม	8,335	53	157:1	490	17:1
ดอยสะเก็ด	ก่อนประถมศึกษา	1,003			74	14
	ประถมศึกษา	3,742			273	14
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,333			38	35
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	250			7	36
	รวม	6,328	47	135:1	392	16:1
กิ่ง อ.แม่อน	ก่อนประถมศึกษา	430			25	17
	ประถมศึกษา	1,720			137	13
	มัธยมศึกษาตอนต้น	704			21	34
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	218			7	31
	รวม	3,072	20	154:1	190	16:1
สันกำแพง	ก่อนประถมศึกษา	2,265			102	22
	ประถมศึกษา	4,300			261	17
	มัธยมศึกษาตอนต้น	2,024			54	38
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	577			18	32
	รวม	9,166	46	199:1	435	21:1

อำเภอ	ระดับการศึกษา	จำนวน นักเรียน	จำนวน โรงเรียน	นร:ร.ร.	จำนวน ห้องเรียน	นร:ห้อง
ทางดง	ก่อนประถมศึกษา	1,448			93	16
	ประถมศึกษา	4,083			242	17
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,567			44	36
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	347			10	35
	รวม	7,445	41	182:1	389	19:1
สันป่าตอง	ก่อนประถมศึกษา	2,026			101	20
	ประถมศึกษา	5,634			348	16
	มัธยมศึกษาตอนต้น	2,911			77	38
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	972			26	37
	รวม	11,543	59	196:1	552	21:1
กิ่ง อ.แม่วาง	ก่อนประถมศึกษา	752			50	15
	ประถมศึกษา	2,570			163	16
	มัธยมศึกษาตอนต้น	814			28	29
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	235			7	34
	รวม	4,371	26	168:1	248	18:1
กิ่ง อ.ดอยหล่อ	ก่อนประถมศึกษา	524			37	14
	ประถมศึกษา	1,866			131	14
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,253			34	37
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	348			9	39
	รวม	3,991	25	160:1	211	19:1

อำเภอ	ระดับการศึกษา	จำนวน นักเรียน	จำนวน โรงเรียน	นร:ร.ร.	จำนวน ห้องเรียน	นร:ห้อง
จอมทอง	ก่อนประถมศึกษา	1,800			80	23
	ประถมศึกษา	5,964			331	18
	มัธยมศึกษาตอนต้น	2,014			54	37
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	527			15	35
	รวม	10,305	59	175:1	480	22:1
ดอยเต่า	ก่อนประถมศึกษา	592			40	15
	ประถมศึกษา	2,711			165	16
	มัธยมศึกษาตอนต้น	785			27	29
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	219			7	31
	รวม	4,307	28	154:1	239	18:1
แม่แจ่ม	ก่อนประถมศึกษา	2,078			124	17
	ประถมศึกษา	6,950			431	16
	มัธยมศึกษาตอนต้น	1,237			37	33
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	252			7	36
	รวม	10,517	74	142:1	599	18:1
อมก๋อย	ก่อนประถมศึกษา	1,440			77	19
	ประถมศึกษา	4,292			213	20
	มัธยมศึกษาตอนต้น	865			28	31
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	317			9	35
	รวม	6,914	35	198:1	327	21:1

จากตาราง 1. แสดงให้เห็นว่าความหนาแน่นของนักเรียนต่อโรงเรียนมากที่สุดคือ อำเภอเมืองเชียงใหม่ และน้อยที่สุด คือ อำเภอดอยสะเก็ด ส่วนความหนาแน่นของนักเรียนต่อห้องมากที่สุดคืออำเภอเมืองเชียงใหม่เช่นกัน แต่น้อยที่สุดคือ อำเภอดอยสะเก็ด และกิ่งอำเภอแม่ออน

ความหนาแน่นของนักเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2537

1. ระดับก่อนประถมศึกษา

อำเภอฝาง มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ คือ มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาจำนวน 2,364 คน คิดเป็นร้อยละ 8.35 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 5.28 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอเชียงดาว มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเป็นอันดับ 2 รองจากอำเภอฝาง คือมีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 2,169 คน คิดเป็นร้อยละ 7.66 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 4.85 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอแม่แจ่ม มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษามากเป็นอันดับ 3 รองจากอำเภอฝาง และอำเภอเชียงดาว คือ มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาจำนวน 1,867 คน คิดเป็นร้อยละ 6.59 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 4.17 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กึ่งอำเภอแม่ออน มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเป็นจำนวนน้อยที่สุดในจังหวัด
เชียงใหม่ คือ มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาจำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 1.32 ของ
นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อย
ละ 0.84 ของนักเรียนก่อนประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

ทั้งอำเภอเวียงแหง มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาจำนวน 401 คน คิดเป็นร้อยละ 1.42 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 0.90 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กิ่งอำเภอเวียงเหนือ มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา^{น้อย}เป็นอันดับ 3 รองจากกิ่งอำเภอเวียงแหง คือ มีนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 532 คน คิดเป็นร้อยละ 1.88 ของนักเรียนก่อนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 1.19 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

2. ระดับประถมศึกษา

อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่คือ มีนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 7,874 คน คิดเป็นร้อยละ 7.41 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 5.76 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอเชียงดาว มีนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นจำนวนมากเป็นอันดับ 3 รองจาก อำเภอเมืองเชียงใหม่ และอำเภอฝาง คือ มีนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 7,012 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 5.13 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กิ่งอำเภอแม่ออน มีนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นจำนวนน้อยที่สุด ในจังหวัดเชียงใหม่ คือ มีนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1,689 คน คิดเป็นร้อยละ 1.59 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 1.24 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กึ่งอำเภอโดยหลัก มีนักเรียนระดับประถมศึกษา^{น้อย}เป็นอันดับที่ 2 รองจากกิ่งอำเภอ
แม่ออน คือ มีนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1,877 คน คิดเป็นร้อยละ 1.77 ของนักเรียน
ระดับประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 1.37
ของนักเรียนระดับประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กึ่งอำเภอเวียงแหง มีนักเรียนระดับประถมศึกษา^{น้อย}เป็นอันดับที่ 3 รองจากกึ่งอำเภอแม่ฮ่อน และกึ่งอำเภอต๋อยหล่อ คือ มีนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 2,003 คน คิดเป็นร้อยละ 1.88 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 1.47 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอปาง มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด ในจังหวัดเชียงใหม่ คือมี
นักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 997 คน คิดเป็นร้อยละ 10.35 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ทั้งการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 2.01 ของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอเชียงดาว มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมากเป็นอันดับ 2 รองจาก
อำเภอฝาง คือมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 654 คน คิดเป็นร้อยละ 6.79 ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 1.32
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอแม่แตง มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมากเป็นอันดับ 3 รองจาก อำเภอฝาง และอำเภอเชียงดาว คือมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 566 คน คิดเป็นร้อยละ 5.88 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 1.14 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กิ่งอำเภอดอยหล่อ มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นจำนวนน้อยที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ คือมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 0.25 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กิ่งอำเภอเวียงแหง มีนักเรียนระดับมัศึกษาน้อยเป็นอันดับที่ 2 รองจากกิ่งอำเภอ ดอยหล่อ คือ มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 1.71 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 0.33 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กิ่งอำเภอแม่วาง มีนักเรียนระดับมัศึกษาน้อยเป็นอันดับที่ 3 รองจากกิ่งอำเภอ ดอยหล่อ และกิ่งอำเภอเวียงแหง คือ มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 1.88 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 0.37 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

4. โดยรวมทั้ง 3 ระดับ (ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา)

อำเภอฝาง มีนักเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 3 ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด คือ มีนักเรียนทั้ง 3 ระดับ ดังกล่าวมากถึง 11,097 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 4.22 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอเมืองเชียงใหม่ มีนักเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 3 ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัศึกษามากเป็นอันดับ 2 คือ มีนักเรียนทั้ง 3 ระดับดังกล่าวมากถึง 9,893 คน คิดเป็นร้อยละ 6.86 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 3.76 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอเชียงดาว มีนักเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษามากเป็นอันดับที่ 3 คือ มีนักเรียนทั้ง 3 ระดับดังกล่าวมากถึง 9,835 คน คิดเป็นร้อยละ 6.82 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 3.74 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กิ่งอำเภอแม่ออน มีนักเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นจำนวนน้อยที่สุด คือ มีนักเรียนทั้ง 3 ระดับดังกล่าวมากถึง 2,270 คน คิดเป็นร้อยละ 1.57 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 0.86 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กิ่งอำเภอดอยหล่อ มีนักเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาน้อยเป็นอันดับที่ 2 รองจากกิ่งอำเภอแม่ออน คือ มีนักเรียนทั้ง 3 ระดับดังกล่าวมากถึง 2,534 คน คิดเป็นร้อยละ 1.76 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 0.96 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

กิ่งอำเภอเวียงแหง มีนักเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ระดับ คือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาน้อยเป็นอันดับที่ 3 รองจากกิ่งอำเภอแม่ออนและกิ่งอำเภอดอยหล่อ คือ มีนักเรียนทั้ง 3 ระดับดังกล่าวมากถึง 2,569 คน คิดเป็นร้อยละ 1.78 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และคิดเป็นร้อยละ 0.98 ของนักเรียนทั้ง 3 ระดับทุกสังกัดในจังหวัดเชียงใหม่

เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่แล้วพบว่าสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่รับผิดชอบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเพียงร้อยละ 63.27 ของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด และรับผิดชอบนักเรียนระดับประถมศึกษาเพียง 77.80 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด และช่วยรับผิดชอบนักเรียนมัธยมศึกษาอีกร้อยละ 19.43 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่

ความรับผิดชอบของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนช่วยรับผิดชอบในด้านการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ดังนี้คือ

1. ระดับก่อนประถมศึกษา

ในปีการศึกษา 2535 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนรับผิดชอบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษามากที่สุด คือ 43.73% รองลงมา คือ ปีการศึกษา 2534 รับผิดชอบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา 40.45% และลดลงเรื่อย ๆ ในปีการศึกษา 2536, 2537 คือ รับผิดชอบนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา 39.90%, 38.81% และ 36.64% ตามลำดับ

2. ระดับประถมศึกษา

ในปีการศึกษา 2538 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนรับผิดชอบนักเรียนระดับประถมศึกษามากที่สุด คือ 50.26% รองลงมาคือ ปีการศึกษา 2537 รับผิดชอบนักเรียนระดับประถมศึกษา 18.69% และลดลงเรื่อย ๆ ในปีการศึกษา 2535, 2536 และ 2534 คือ รับผิดชอบนักเรียนระดับประถมศึกษา 18.25%, 18.20% และ 17.53% ตามลำดับ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ในปีการศึกษา 2534 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนรับผิดชอบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด คือ 26.49% และลดลงเรื่อย ๆ ในปีการศึกษา 2535, 2536, 2538 และ 2537 คือ รับผิดชอบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 23.92%, 23.47%, 21.60% และ 20.74% ตามลำดับ

4. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในปีการศึกษา 2535 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนรับผิดชอบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด คือ 27.74% และลดลงเรื่อย ๆ ในปีการศึกษา 2534, 2536, 2537 และ 2538 คือ รับผิดชอบนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 26.24%, 22.34%, 19.93% และ 19.20% ตามลำดับ

5. รวมทุกระดับ (ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย)

ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ร่วมรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายไม่แตกต่างกันมากนัก โดยรับผิดชอบมากที่สุดในปีการศึกษา 2535 คือร่วมรับผิดชอบ 23.92% รองลงมา ในปีการศึกษา 2537 ร่วมรับผิดชอบ 23.13% ปีการศึกษา 2534 ร่วมรับผิดชอบ 23.09% ปีการศึกษา 2536 ร่วมรับผิดชอบ 23.02% และปีการศึกษา 2538 ร่วมรับผิดชอบ 22.70%

ตาราง 2. จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
จำแนกตามระดับและปีการศึกษา

ปีการศึกษา ระดับ	2534			2535			2536			2537			2538		
	รวม	สช.	ร้อยละ	รวม	สช.	ร้อยละ	รวม	สช.	ร้อยละ	รวม	สช.	ร้อยละ	รวม	สช.	ร้อยละ
ก่อนประถมศึกษา	34,347	13,892	40.45	35,560	15,550	43.73	38,884	15,513	39.90	44,769	17,374	38.81	48,410	17,738	36.64
ประถมศึกษา	136,319	23,902	17.53	133,234	24,311	18.25	137,685	25,055	18.20	136,462	25,500	18.69	138,709	69,710	50.26
มัธยมศึกษาตอนต้น	36,730	9,731	26.49	43,143	10,318	23.92	45,697	10,727	23.47	56,212	11,656	20.74	56,551	12,215	21.60
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11,345	2,977	26.24	13,375	3,710	27.74	15,293	3,416	22.34	16,879	3,364	19.93	18,963	3,640	19.20
รวม	218,741	50,502	23.09	225,312	53,889	23.92	237,559	54,675	23.02	250,322	57,894	23.13	262,633	59,621	22.70

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 3. จำนวนนักเรียนจบชั้น ป.6 เรียนต่อชั้น ม.1 ในระบบโรงเรียน

ปีการศึกษา	จบการศึกษา ชั้น ป.6	จำนวนนักเรียน ที่เรียนต่อ ม.1	อัตราการเรียน ต่อ ม.1	จำนวนผู้ไม่ได้ เรียนต่อในระบบ	อัตราการไม่ ได้เรียนต่อ
2528	20,665	9,500	43.12	11,135	53.88
2529	18,473	9,249	50.07	9,224	49.93
2530	17,958	9,599	53.45	8,359	46.55
2531	18,768	11,050	58.88	7,178	41.12
2532	21,724	14,770	67.99	6,954	32.01
2533	18,005	12,926	71.79	5,079	28.21

ที่มา : กิตติพงษ์ พิкулสวัสดิ์ (ดูรายละเอียดในหน้าถัดไป)

จากการดำเนินงานด้านการศึกษาในระดับดังกล่าว มีผู้ที่จบชั้น ป.6 แล้ว ไม่ศึกษาต่อถึง 11,135 9,224 8,359 7,178 6,954 และ 5,079 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2528-2533 ตามลำดับ แสดงว่ามีผู้ที่เข้าศึกษาต่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 37,334 คนใน 5 ปี ย้อนหลัง สาเหตุสำคัญก็คือ ความยากจน รองลงมาเป็นเพราะว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานออกไปช่วยประกอบอาชีพ นอกจากนั้นก็ยังมีส่วนสาเหตุมาจากตัวเด็กเองมีผลการเรียนอ่อน และผู้ปกครองไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนต่อ เพราะเห็นว่าผู้ที่เรียนสูง ๆ ก็ยังว่างงานอยู่ และยังพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมมากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, สรุปผลการวิจัยการศึกษาสาเหตุของนักเรียนชั้น ป.6 ที่ไม่ได้เรียนต่อ ม.1 ปีการศึกษา 2537)

ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายอำเภอ จะพบว่ามียุทธการเรียนต่อชั้น ม.1 ที่สูงกว่าเป้าหมายในแผนระยะที่ 6 เพียง 6 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอเมืองเชียงใหม่ แม่แตง สันป่าตอง จอมทอง อดัม และกิ่งอำเภอแม่วาง (ดูตาราง 5 ประกอบ)

ตาราง 4. แสดงจำนวนนักเรียนชั้น ป.6 เข้าศึกษานอกระบบ ระหว่างปีงบประมาณ 2530-2533
จังหวัดเชียงใหม่

กิจกรรม ปี พ.ศ.	สายสามัญประเภท ชั้นเรียน ม.ต้น		สายสามัญประเภท ทางไกล ม.ต้น		สายสามัญประเภท ตนเอง ม. ต้น		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2530	1,347	3.10	1,359	3.10	-	-	2,706	6.24
2531	1,426	3.29	1,194	2.75	16	0.04	2,636	6.08
2532	2,944	6.78	1,399	3.22	24	0.06	4,367	10.06
2533	3,023	6.97	2,219	5.11	39	0.09	5,281	12.17
รวม	8,740	20.14	6,171	14.22	79	0.18	14,990	34.55
จำนวนผู้จบชั้น ป.6 2530 - 2533 หมายเหตุ : ไม่ได้เข้าเรียนต่อในระบบ 43,390 คน								

ที่มา : กิตติพงษ์ พิกุลสวัสดิ์, "แนวทางการบริหารโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดเชียงใหม่" บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ 2537, หน้า 95.

ตาราง 5. จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามอำเภอ

ที่	อำเภอ	นักเรียนที่จบชั้น ป. 6 ปีการศึกษา 2536 (ทุกสังกัด)	เข้าศึกษาต่อ ม.1 ปี 2537			ร้อยละ
			รร.รัฐบาล (ทุกสังกัด)	รร.เอกชน (ทุกสังกัด)	รวม	
1.	เมือง	5,337	3,097	3,683	6,780	127.03
2.	แม่ริม	899	1,252	-	1,252	139.26
3.	แม่แตง	957	751	36	787	82.23
4.	เชียงดาว	885	828	-	828	93.55
5.	ฝาง	1,392	1,098	280	1,378	98.99
6.	แม่อาย	690	453	-	453	65.35
7.	พร้าว	635	502	-	502	79.05
8.	สะเมิง	342	255	-	255	74.56
9.	สันทราย	884	383	250	633	71.60
10.	ดอยสะเก็ด	649	445	-	445	68.56
11.	สันกำแพง	742	723	-	723	97.43
12.	สารภี	772	578	54	632	81.86
13.	หางดง	719	542	-	542	75.38
14.	สันป่าตอง	927	923	-	923	94.95
15.	จอมทอง	1,232	1,099	-	1,099	89.20
16.	แม่แจ่ม	692	371	66	437	63.15
17.	ฮอด	628	334	-	334	53.18
18.	อมก๋อย	397	312	-	312	78.58
19.	ดอยเต่า	396	333	-	333	84.09
20.	เวียงแหง	222	173	-	173	77.92
21.	ไชยปราการ	493	508	-	508	103.04
22.	กิ่ง อ.แม่วาง	373	297	-	297	79.62
23.	กิ่ง อ.แม่ออน	297	262	-	262	93.90
รวม		20,542	15,519	4,369	19,888	96.60

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 6. จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	นักเรียนที่จบชั้น ม. 3 ปีการศึกษา 2536			นักเรียนที่เข้าศึกษา การศึกษา			ต่อชั้น ม.4				
	สังกัด			สายสามัญ			สายอาชีพ				
	รัฐบาล	เอกชน	รวม	รัฐบาล	เอกชน	รวม	รัฐบาล	เอกชน	รวม		
1. เมือง	2,647	2,836	5,482	2,008	1,054	3,062	2,301	3,707	6,008	9,070	165.45
2. แม่ริม	526	-	526	436	-	436	-	-	-	436	82.89
3. แม่แตง	433	29	462	148	45	193	-	-	-	193	41.78
4. เชียงดาว	331	-	331	197	-	197	-	-	-	197	59.52
5. ฟาง	419	252	671	250	117	367	-	-	-	367	54.70
6. แม่ฮาย	187	-	187	82	-	82	-	-	-	82	43.85
7. พร้าว	182	-	182	110	-	110	-	-	-	110	60.44
8. สะเมิง	100	-	100	59	-	59	-	-	-	59	59.00
9. สันทราย	254	-	254	151	-	151	27	-	27	178	70.00
10.ดอยสะเก็ด	162	-	162	69	-	69	-	-	-	69	42.59
11.สันกำแพง	442	-	442	226	-	226	38	-	38	264	59.73
12.สารภี	278	104	382	114	-	114	35	-	35	149	39.01
13.หางดง	182	-	182	85	-	85	-	-	-	85	46.70
14.สันป่าตอง	660	-	660	317	-	317	124	-	124	441	66.82
15.จอมทอง	619	-	619	260	-	260	-	-	-	260	42.00
16.แม่แจ่ม	102	63	165	64	-	64	-	-	-	64	38.79
17.ฮอด	154	-	154	65	-	65	-	-	-	65	42.21

อำเภอ	นักเรียนที่จบชั้น ม. 3 ปีการศึกษา 2536			นักเรียนที่เข้าศึกษา การศึกษา			ต่อชั้น ม.4			รวม	ร้อยละ
	สังกัด			สายสามัญ			สายอาชีพ				
	รัฐบาล	เอกชน	รวม	รัฐบาล	เอกชน	รวม	รัฐบาล	เอกชน	รวม		
18.อมก๋อย	176	-	176	93	-	93	-	-	-	93	52.84
19.ดอยเต่า	240	-	240	123	-	123	-	-	-	123	51.25
20.เวียงแหง	61	-	61	40	-	40	-	-	-	40	65.57
21.ไชยปราการ	228	-	228	124	-	124	-	-	-	124	54.39
22.กิ่ง อ.แม่วาง	112	-	112	65	-	65	-	-	-	65	58.04
23.กิ่ง อ.แม่ฮอน	144	-	144	58	-	58	-	-	-	58	40.28
รวม	8,639	3,283	11,922	5,144	1,216	6,360	2,525	3,707	6,232	12,593	

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่

จากตาราง 6. แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วเข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่มีมากที่สุด คือ 165.45% ซึ่งหมายถึงว่านอกจากจะเป็นนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่แล้วเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่แล้ว ยังมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่หรือจังหวัดอื่น ๆ เข้ามาศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอเมืองเชียงใหม่อีกด้วย ส่วนอำเภอรอบนอกที่อยู่ใกล้ ๆ อำเภอเมืองเชียงใหม่ก็มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอของตนเองมากเป็นอันดับ 2 คือ อำเภอแม่ริม 82.89% อันดับ 3 คือ อำเภอสันทราย 70.08% อันดับ 4 คือ อำเภอสันป่าตอง 66.82% และอันดับ 5 คือ อำเภอเวียงแหง 65.37%

ส่วนอำเภอที่มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 น้อยที่สุด คือ อำเภอแม่แจ่ม 38.79% รองลงมาคือ อำเภอสารภี 39.01% กิ่งอำเภอแม่ฮอน 40.28% อำเภอแม่แตง 41.78% และอำเภอจอมทอง 42%

ตาราง 7. จำนวนห้องเรียน จำนวนนักศึกษาและความเหมาะสมต่อห้องของนักศึกษาในระดับ ปวช., ปวท., ปวส., อนุปริญญา และปริญญาตรี จำแนกตามปีการศึกษาและสถาบัน

ปีการศึกษา สถาบัน	2534			2535			2536			2537			2538		
	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง
โรงเรียนเอกชน อาชีวศึกษา	225	10,195	40	298	11,769	40	372	14,458	39	298	12,935	44	379	16,292	43
สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล	126	4,278	34	172	4,520	26	181	5,157	29	176	4,597	26	178	5,007	28
วิทยาลัยสังกัดกรม อาชีวศึกษา	147	5,216	36	163	6,010	37	169	6,337	38	162	7,867	49	182	6,620	36
วิทยาลัยสังกัดกรม ศิลปากร	19	5,216	27	17	488	29	16	550	34	17	507	30	16	565	35

ปีการศึกษา สถาบัน	2534			2535			2536			2537			2538		
	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง	จำนวน ห้อง	จำนวน นักศึกษา	นักศึกษา ห้อง
วิทยาลัยสังกัดกรม พลศึกษา	-	548	-	-	498	-	-	620	-	-	511	-	-	572	-
สถาบันราชภัฏ	-	2,911	-	-	3,387	-	-	3,840	-	-	3,757	-	-	4,960	-
สถาบันอุดมศึกษา ของรัฐบาล	-	13,291	-	-	16,673	-	-	13,226	-	-	14,452	-	-	20,300	-
สถาบันอุดมศึกษา ของเอกชน	-	18,002	-	-	23,130	-	-	19,165	-	-	19,998	-	-	17,025	-

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่,

จำนวนนักเรียน จำนวนห้องเรียนและความหนาแน่นต่อห้อง

1. โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา

โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษามีจำนวนนักเรียนมากที่สุดในปีการศึกษา 2538 คือ มีนักเรียนจำนวน 16,292 คน ส่วนปีการศึกษา 2534 มีนักเรียนเป็นจำนวนน้อยที่สุด คือ มีนักเรียน 10,195 คน

ในระยะปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี ยกเว้นปีการศึกษา 2537 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่าปีการศึกษา 2536

ความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องค่อนข้างคงที่ในช่วง 3 ปีแรก คือ ปีการศึกษา 2534 - 2536 คือมีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องเท่ากับ 39-40 คน ส่วนปีการศึกษา 2537 และ 2538 มีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องเพิ่มมากขึ้นคือมีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องเท่ากับ 43-44 คน

2. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีจำนวนนักเรียนมากที่สุดในปีการศึกษา 2536 คือ มีนักเรียนจำนวน 5,157 คน ส่วนปีการศึกษา 2534 มีนักเรียนเป็นจำนวนน้อยที่สุด คือ มีนักเรียน 4,278 คน

ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี ยกเว้นปีการศึกษา 2537 และ 2538 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่าปีการศึกษา 2536

ความหนาแน่นของนักเรียนต่อห้องในปีการศึกษา 2534 มีมากที่สุด คือ มีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องเท่ากับ 34 คน ส่วน 4 ปีถัดมามีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องใกล้เคียงกัน คือ มีนักศึกษาต่อห้องเท่ากับ 26-29 คน

3. วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา

วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา มีจำนวนนักเรียนมากที่สุดในปีการศึกษา 2537 คือ มีนักเรียนจำนวน 7,867 คน ส่วนปีการศึกษา 2534 มีนักเรียนเป็นจำนวนน้อยที่สุด คือ มีนักเรียน 5,216 คน

ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี ยกเว้นปีการศึกษา 2538 ซึ่งมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่าปีการศึกษา 2537

ความหนาแน่นของนักเรียนต่อห้องในปีการศึกษา 2537 มีมากที่สุด คือ มีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องเท่ากับ 49 คน ส่วนปีการศึกษา 2534-2536 และ 2538 มีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องใกล้เคียงกัน คือ มีนักศึกษาต่อห้องเท่ากับ 36-38 คน

4. วิทยาลัยสังกัดกรมศิลปากร

วิทยาลัยสังกัดกรมศิลปากร มีจำนวนนักศึกษามากที่สุดในการศึกษา 2538 คือ มีนักศึกษาจำนวน 565 คน ส่วนปีการศึกษา 2535 มีนักศึกษาเป็นจำนวนน้อยที่สุด คือ มีนักศึกษาเป็นจำนวนน้อยที่สุด คือมีนักศึกษา 488 คน

ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันจำนวนนักศึกษาไม่คงที่ กล่าวคือ มีจำนวนนักศึกษามาก - น้อย อย่างเป็นระบบ คือ ปีการศึกษา 2534 มีจำนวนนักศึกษามากกว่าปีการศึกษา 2535 และปีการศึกษา 2535 มีจำนวนนักศึกษาน้อยกว่าปีการศึกษา 2536 และปีการศึกษา 2537 มีจำนวนนักศึกษาน้อยกว่าปีการศึกษา 2538

ความหนาแน่นของนักเรียนต่อห้องเพิ่มขึ้นทุกปี ยกเว้นปีการศึกษา 2537 ซึ่งมีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องน้อยกว่าปีการศึกษา 2536 คือ มีความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้อง เท่ากับ 30 คน ในขณะที่ความหนาแน่นของนักศึกษาต่อห้องตั้งแต่ปี 2534-2536 และ 2538 เท่ากับ 27 คน, 29 คน, 34 คน และ 35 คน ตามลำดับ

5. วิทยาลัยสังกัดกรมพลศึกษา

วิทยาลัยสังกัดกรมพลศึกษามีจำนวนนักศึกษามากที่สุดในการศึกษา 2536 คือ มีจำนวนนักศึกษาเท่ากับ 620 คน และมีจำนวนนักศึกษาน้อยที่สุดในปีการศึกษา 2535 คือ มีนักศึกษาเท่ากับ 498 คน และตลอดระยะเวลา 5 ปี จำนวนนักศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

6. สถาบันราชภัฏ

สถาบันราชภัฏ มีจำนวนนักศึกษามากที่สุดในการศึกษา 2538 คือ มีจำนวนนักศึกษา 4,960 คน และมีจำนวนนักศึกษาน้อยที่สุดในปีการศึกษา 2534 คือมีจำนวนนักศึกษา 2,911 คน และตลอด 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนนักศึกษามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

7. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีจำนวนนักศึกษามากที่สุดในการศึกษา 2538 คือ มีจำนวนนักศึกษา 20,300 คน และมีจำนวนนักศึกษาน้อยที่สุดในปีการศึกษา 2534 คือ มีจำนวนนักศึกษา 13,291 คน และตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาจำนวนนักศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

8. สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน

สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน มีจำนวนนักศึกษามากที่สุดในการศึกษา 2535 คือ มีจำนวนนักศึกษา 23,130 คน และมีจำนวนนักศึกษาน้อยที่สุดในปีการศึกษา 2538 คือมีจำนวนนักศึกษา 17,025 คน ตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนนักศึกษามีแนวโน้มคงที่และค่อนข้างจะลดจำนวนลง

เกี่ยวกับผู้เขียน

ชื่อ นายสรายุทธ แก้วพวงทอง อายุ 52 ปี

เกิด วันที่ 26 มิถุนายน 2486

วุฒิ พ.ม., กศ.บ., ศษม.

ผลงานทางวิชาการ

ตำราประกอบการศึกษา วิชาการเมืองการปกครอง

การวิจัย เรื่อง "ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาประชาธิปไตยระดับ

หมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2534"

บทความ เรื่อง การเลือกตั้ง : เกมส์เศรษฐี

ที่ทำงาน อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏเชียงใหม่